

4e zondag van de Veertigdagentijd, Jaar A, 19 maart 2023

Fred van Kan

“Honderd bloemen mogen bloeien,” zo zongen we. Er is ruimte voor anjelier, zuring, klaver, korenbloem, papaver, ja, zelfs voor droomgewassen. Er is een plaats voor alles wat groeit en ook aan de tronk, de geknotte stam, ontspruit nieuw leven. “Honderd bloemen”: een nog altijd prachtig lied, zeker aan het begin van de lente. Een vreugdevol eerbetoon aan de schepping. In dit lied is de natuur in balans. Of toch niet ... Want het is niet alleen schoonheid waarover we hebben gezongen. Te midden van de fraaie natuur is er de mens, een hoogvlieger die zich een god waant. Maar die een brekebeen is, zo schetst Huub Oosterhuis ons, een brekebeen met ogen tranend, ogen die bijna blind zijn van zoeken naar een plek die water geeft. We begonnen deze viering ook al niet zo opgewekt met de woorden van Jesaja: “Als blinden tasten wij langs de muur, tastend als mensen zonder ogen. Wij struikelen op klaarlichte dag; in de bloei van ons leven zijn wij als doden.”

Afgelopen week konden we het weer horen en zien: politieke partijen die fel tegenover elkaar staan. Partijen die elk het grootste gelijk menen te hebben, of het nu over de inkrimping van de landbouw gaat, het migratievraagstuk, de bestrijding van inflatie ... En keer op keer is er een overheid die waar bescherming nodig is, verstek laat gaan. Zo is het in ons eigen land.

Wereldwijd staan de grootmachten tegenover elkaar. Oorlog en geweld hangen als een sombere sluier over onze wereld heen. En hoe we onze wereld voor toekomstige generaties moeten bewaren? Anjelier, zuring en klaver, is daar nog ruimte voor? De meningen daarover lopen flink uiteen. Wie weet nog welke richting te gaan?

En dan heb ik het nog niet over drama's in het persoonlijk leven van mensen. Onverwachte schietpartijen, een ziekte die iemands toekomst bedreigt, onderlinge communicatie die pijnlijk verloopt, relaties die verstoord raken en soms zelfs breken, en zo meer. Hoe moet het verder, in de grote maar ook in de kleine wereld van ieder van ons ... Een wirwar van klanken, een wirwar van meningen, tegengestelde prikkels ... En daartussen bewegen wij ons. Dan toch als blinden tastend langs de muur? En waar vinden we de plek die water geeft?

Op tocht gaan... je kunt er prachtige poëzie aan wijden, je kunt er mooie liederen over zingen. Maar ga er maar aan staan. Het brengt risico's met zich mee. Bestond onze wereld maar uit eenvoudige, gebaande wegen. Je voelt je vaak machteloos en perspectief lijkt ver weg. Toch mag van ons christenen worden verwacht, dat het niet bij tasten blijft. Van ons mag worden verwacht dat ook al tranen onze ogen, we onze zoektocht niet opgeven. Zoals Tomáš Halík ons deze hele Vastentijd oproept: ga de crisis aan, neem je kruis op, zoals Jezus van Nazareth ons voorging. Sluit je ogen niet voor de wereld om je heen, geef niet op! Dat zal je helpen.

We mogen daarbij niet vergeten, dat de Ene er is om ons te leiden, de Ene van wie de psalmist zingt: Jij mijn herder, niets zal mij ontbreken. We mogen ons gedragen weten. Dat kan ons innerlijk rust geven en helpen als we onze weg door dit leven gaan. De woorden van oudsher kunnen ons daarbij richting geven. Vandaag zijn dat teksten uit het boek Samuel en uit het evangelie volgens Johannes.

In het boek Samuel lezen we: “God ziet niet zoals een mens ziet; een mens kijkt naar het uiterlijk, maar de Eeuwige naar het hart.” Een leefregel wordt ons daar gegeven. Maar zelfs de profeet Samuel, toch zo dicht bij de Eeuwige, gaat af op de grote en rijzige man. Dat is degene die qua postuur in zijn ogen de geschikte nieuwe koning zal zijn. Toch wordt het uiteindelijk de onbetekenende schaapherder David, een jongetje nog, die door zijn vader niet eens was voorgesteld aan de profeet. “Een mens kijkt naar het uiterlijk, maar de Eeuwige naar het hart.” Hoe is dat bij u en mij? Hebben we ons oordeel al snel klaar? Of durven we verder te kijken, durven we ons in de ander te verplaatsen, aan het uiterlijk voorbij te gaan? Durven we ons kwetsbaar te maken, durven we ons open te stellen voor de ander? Gaat onze aandacht allereerst uit naar de kleine mens, die niet op de voorgrond treedt? Of blijven we daar blind voor?

Dan de evangelist Johannes. In de lezing van deze morgen schetst Johannes ons hoe Jezus een blinde weer ziende maakt en wat dat voor reacties oproept. Allereerst komt daarbij de kwestie aan de orde of de blinde zijn handicap niet aan zichzelf of aan de levenshouding van zijn ouders te danken heeft. Ziekte en zonde horen immers bij elkaar, zo menen de leerlingen als kinderen van hun tijd. Gangbare gedachte is dat ziekte een kwestie is van eigen schuld. De leerlingen verbazen zich erover dat Jezus zich wendt tot een man die aan de rand van de maatschappij staat, een blinde, een bedelaar, een uitgestotene. Jezus kiest hier nadrukkelijk voor de kwetsbare mens; waar anderen blind

voor hem zijn, ziet hij deze mens zoals hij werkelijk is. Hij maakt een diepe verbinding met hem, een verbinding van hart tot hart. En dat blijft niet zonder gevolgen; dat is helend. De blinde wordt tot een nieuwe mens, hij komt tot inzicht, tot schouwen, tot zien. Geraakt door Jezus raakt hij doordrongen van een andere werkelijkheid. Zijn geestelijke blindheid is voorbij.

Waar de blinde tot steeds meer zien komt, blijven de Farizeeën steken in oude beelden. Zij zijn blind voor wat Jezus hen voorhoudt. Zij blijven hem een handelen op de rustdag, de sabbat verwijten en dan nog wel een handelen ten aanzien van een uitgestotene. Het wezenlijke blijft voor hen onzichtbaar, daarvoor blijven ze blind, zij staan voor de oude mens, waar de blindgeborene een nieuwe mens is geworden. De evangelist Johannes brengt in de tekst een hogere dimensie aan door hier een uitspraak van Jezus te noteren: "Tot een oordeel ben Ik in deze wereld gekomen, opdat de niet-zienden zouden zien en de zierenden blind worden."

De blinde in het evangelie van vandaag weet zich geliefd, weet zich erkend, weet zich gerespecteerd. Hij wordt dankzij Jezus een nieuwe mens, ondanks de afkeurende blik van de mensen om hem heen. Jezus ziet hem vanuit het hart.

Ook hier kunnen we ons de vraag stellen, hoe verhouden wij ons daartoe? Zelf denk ik dat ik regelmatig tot de afwijzende Farizeeën gerekend kan worden, als ik weer eens halsstarrig blijf hangen in regels en gewoonten. Maar ik wens u en mij toe dat ons als de blinde man de ogen worden geopend. Ik wens u toe dat wij ondanks alle tegengeluiden, ondanks de stem van de meerderheid, die misschien een andere richting wijst, met Jezus voor de kwetsbare, de breekbare kiezen.

Het is mijn diepe wens dat wij verlicht worden en niet langer tastende blinden zijn, dat wij van aarzelende brekebenen met Jezus tot nieuwe mensen worden. Mensen die, zoals de Eeuwige, kijken met de ogen van het hart.

Moge aan ons gebeuren wat de apostel Paulus schrijft in zijn brief aan de Efeziërs: "Eens waart gij duisternis, nu zijt gij licht door uw gemeenschap met de Heer. Leeft dan ook als kinderen van het licht en de vrucht van het licht kan alleen maar zijn: goedheid, gerechtigheid, waarheid."

Amen.